

BÖLÜM 12

ÖZGÜL ÖĞRENME BOZUKLUĞU VE İÇE YÖNELİM SORUNLARI

Arş. Gör. Dr. Şeyma KELEŞ

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD.

Dr. Öğr. Üyesi Gülen GÜLER AKSU

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD.

Özgül öğrenme bozukluğu (ÖÖB) bireyin yaşına, zekâ kapasitesine ve aldığı eğitime rağmen akademik becerilerinin beklenenin altında olması ile karakterize nörogelişimsel bir bozukluktur. ÖÖB’de okuma, yazma, matematik, konuşma, dinleme ve muhakeme etme gibi birçok alanda işlevsellikte bozulma görülebilir (1). ÖÖB’nin nedeni tam olarak aydınlatılamamış olmakla birlikte; genetik, çevresel ve biyolojik faktörlerin bu bozuklukta etken olduğu bilinmektedir (2). Sıklığı okul çağındaki çocuklarda % 5-15 arasında değişmektedir (3). Erkeklerde kızlara göre daha sık görülmektedir (4). İçe yönelim sorunları; kaygı, depresyon, tıbbi bir nedenle açıklanamayan bedensel yakınmalar ve sosyal ortamlardan izolasyon gibi çocuğun kendi içinde yaşadığı durumlar olarak tanımlanırken, dışa yönelim sorunları dışarıdan gözlemlenebilen, zarar verici, yıkıcı ve agresif davranışlar olarak sıralanmaktadır. Çocukluk döneminde görülen bu sorunlar aynı zamanda ergenlik ve yetişkinlik döneminde psikiyatrik sorunlar açısından da risk etmenidir (5). Bir çalışmada ÖÖB tanılı çocukların %79’ unun başka bir psikiyatrik bozukluk tanısı olduğu, bunların %32’sinin içe yönelim sorunları, %28’ nin dışa yönelim sorunları ve %19’ unun başka psikiyatrik sorunlar olduğu bildirilmiştir (6). Bu bölümde ÖÖB tanısı olan çocuklarda eşlik edebilen içe yönelim sorunları güncel literatür eşliğinde paylaşılacaktır.

ÖÖB sıklıkla okul döneminde fark edilse de okul öncesi dönemde görülen bazı özellikler bu bozukluğun belirtileri olabilir. Okul öncesi dönemde ÖÖB açısından risk taşıyan çocukların dikkat süreleri daha kısadır. Bu çocuklar kendilerine verilen yönergeleri takip etmekte zorlanır. Kelime dağarcıkları daha dardır. Dil gelişimi gecikebilir. Dili kullanma ve anlama becerileri daha zayıftır. Artikülasyon bozuklukları eşlik edebilir, konuştukları başkaları tarafından anlaşılmayabilir. İsimlendirmede zorlanabilir. Derinlik ve uzaklık algıları daha zayıftır. Kâğıt, kalem, makas kullanmakta zorluklar yaşayabilir (7).

ÖÖB olan çocuklarda okulun başlamasıyla birlikte doğru ve akıcı okuma, okuduğunu anlama, yazı yazma ve imla kurallarına uyma, matematiksel işlemler yapmada sorunlar ortaya çıkar. Çocuğun yaşına ve zekâsına göre başarısı ya düşüktür ya da olağanüstü bir çabaya ve desteğe rağmen ortalama bir başarısı vardır. Motor becerileri de zayıf olan bu çocuklar spor etkinliklerinde de zorluk yaşayabilir. Sakarlıklar sıklıkla görülebilir. Konuşma seslerini karıştırabilir, yeni sözcükleri öğrenmekte güçlük yaşayabilirler. Yaşlılarından daha geç okuma yazmayı öğrenirler. Yanlış ve yavaş okumalar, harf hece veya satır atlamalar, okuduğunu anlamakta zorlanmalar sıklıkla görülür. Harfleri, sayıları, günleri,

eşlik eden diğer psikiyatrik tanılarının tedavi edilmesi çocuğun yaşam kalitesini arttırmak, çocuğa ve topluma katkı sağlamak açısından son derece önemlidir (35).

KAYNAKLAR

1. Silver CH, Ruff RM, Iverson GL, Barth JT, Broshek DK, Bush SS, Koffler SP, Reynolds CR. NAN Policy and planning committee. Learning disabilities: The need for neuropsychological evaluation. *Arch Clin Neuropsychol* 2008; 23:217-219.
2. Karaman D, Kara K, ve Durukan İ. Özgül öğrenme bozukluğu. *Anadolu Tıbbi Araştırmalar Dergisi* 2012; 6(4):288-298.
3. Association AP. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®): American Psychiatric Pub 2013.
4. Rutter M, Caspi A, Fergusson D, Horwood LJ, Goodman R, Maughan B, Moffitt TE, Carroll J. Gender differences in developmental reading disability: New Findings From four epidemiological studies. *Journal of the American Medical Association* 2004; 291(16):2007-2012.
5. Doyle MM, Murphy J, Shevlin M. Competing factor models of child and adolescent psychopathology. *J Abnorm Child Psychol* 2016; 44:1559-1571.
6. Johnson B. Psychological co morbidity in children and adolescents with learning disorders. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health* 2005; 1(1):7.
7. Aslan K. Özgül öğrenme güçlüğü'nün erken dönem belirtileri ve erken müdahale uygulamalarına dair derleme. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal* 2015; 1.
8. Kılıç BG. Özgül Öğrenme Bozukluğu, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları. Pekcanlar Akay A, Sabri Ercan E (Ed). Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, 2016, pp.91-92.
9. Silver LB. Psychological and family problems associated with learning disabilities: Assessment and intervention. *J Am Acad Child Psychiatry* 1989; 28:319-325.
10. Silver LB. *The Misunderstood Child: Understanding and Coping with Your Child's Learning Disabilities*. New York: Times Books, 1998.
11. Rea PJ, McLaughlin VL, Walter-Thomas C. Outcomes for students with learning disabilities in inclusive and pullout programs. *Exceptional Children* 2002; 68(2):203-223.
12. Erden G, Kurdoğlu F, Uslu R. İlköğretim okullarına devam eden Türk Çocuklarının sınıf düzeylerine göre okuma hızı ve yazım hatalarının geliştirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2002; 13(1):5-13.
13. Silver LB. Developmental learning disorder. In: Lewis M. (Ed.). *Child and Adolescent Psychiatry Text book*, 2002, 621-629.
14. Deniz E. Öğrenme güçlüğü görülen çocukların sürekli kaygı ve depresyon düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *İlköğretim Online Dergisi* 2009; 8(3):694-708, 697.
15. Kempe C, Gustafson S, Samuelsson S. A Longitudinal study of early reading difficulties and subsequent problem behaviors. *Scandinavian Journal of Psychology* 2011; 52(3):242-50.
16. Toros F. 'Çocuk ve Ergenlerde Depresif Bozukluk', Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları. Pekcanlar Akay A, Sabri Ercan E (Ed). Ankara: Türkiye çocuk ve genç psikiyatrisi derneği yayınları, 2016, 150-153.
17. Li H, Morris RJ. Assessing fears and related anxieties in children and adolescents with learning disabilities or mild mental retardation. *Res Dev Disabil* 2007; 28:445-457.
18. Deniz ME, Yorgancı Z, Özyeşil Z. Öğrenme güçlüğü görülen çocukların sürekli kaygı ve depresyon düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *İlköğretim Online* 2009; 8(3):694-708.
19. Friedberg RD, McClure JM. *Clinical Practice of Cognitive Therapy with Children and Adolescents*. New York: The Guilford Press, 2002.
20. Kendall PC, Chansky TE, Kane MT ve ark. *Anxiety Disorders in Youth: Cognitive Behavioral Interventions*. Boston: Allyn ve Bacon, 1992.
21. Beidel DC, Turner SM. *Shy Children, Phobic Adults*. American Psychological Association, Washington, DC, 1998.

22. Prior M, Smart D, Sanson A, Oberklaid F. Relationships between learning difficulties and psychological problems in preadolescent children from a longitudinal sample. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 1999; 38:429-436.
23. Swanson S. and Howell C. Test anxiety in adolescents with learning disabilities and behavior disorders. *Exceptional Children* 1996; 62(5):389-397.
24. Çağdaş A. ve Seçer Z. Mutlu ve Sağlıklı Yarınlar İçin Anne-Baba Eğitimi. Konya: Eğitim Kitapevi, 2004.
25. Friedberg RD, McClure JM. *Clinical Practice of Cognitive Therapy with Children and Adolescents*. New York: The Guilford Press, 2002.
26. Willcutt EG, Pennington BF. Comorbidity of reading disability and attention deficit/hyperactivity disorder: differences by gender and subtype. *J Learn Disabil* 2000; 33:179-191.
27. Willcutt EG, Pennington BF. Psychiatric comorbidity in children and adolescent with reading disability. *J Child Psychol Psychiatry* 2000; 41:1039-1048.
28. Yorgancı Z. Öğrenme Güçlüğü Görülen Çocukların Anksiyete ve Depresyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. 2006.
29. Aslan K. Özgül öğrenme güçlüğü'nün erken dönem belirtileri ve erken müdahale uygulamalarına dair derleme. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2015; 1(Ek Sayı 2):577-88.
30. Sürücü Ö, Gündoğdu B. Öğrenme Bozuklukları. İçinde Coşkun A, İşeri E, Miral S, Motavallı N, Pehlivan Türk B, Türkbay Y, Uslu R, Ünal F (Ed.). *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 2008.
31. Aslan K. Özgül öğrenme güçlüğü'nün erken dönem belirtileri ve erken müdahale uygulamalarına dair derleme. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2015; 1(Ek Sayı 2):577-88.
32. Sharma G. A Comparative Study of the Personality Characteristics of Primary School Students With Learning Disabilities and Their Non-Learning Disabled Peers. *Learning Disability Quarterly* 2004; 27(3): 127-140.
33. Ataç F. Öğretmenler İçin Öğrenci Psikolojisi. 3. Baskı. İstanbul: Epsilon Yayınları, 2003.
34. Korkmazlar Ü. Özel Öğrenme Bozukluğu. İçinde Kulaksızoğlu A (Ed.). *Farklı Gelişen Çocuklar*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2003.
35. Nicolson RI, Fawcett AJ. *Developmental Dyslexia: Into the Future*. *Dyslexia: Theory and Good Practice*. London: Whurr, 2001.